SCREEN TALENT NL

REGIONALE STIMULERING *van* FILMTALENT IN NEDERLAND

Een onderzoek naar regionale samenwerking en talentontwikkeling in de Nederlandse filmsector

NL FILM FONDS

CFAP CULTUREEL FONDS AUDIOVISUELE PRODUCENTEN

Emiel Copini

december 2025

COLOFON

STNL 2025 – Regionale stimulering van filmtalent in Nederland
Een onderzoek naar regionale samenwerking en talentontwikkeling binnen de Nederlandse filmsector

Auteur
Emiel Copini

Opdrachtgever
Stichting Screen Talent NL

Financiering
Nederlands Filmfonds, CFAP

Illustraties
Cétroen / Céline Poel

Deze publicatie is te downloaden op www.screen-talent.nl

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting 4

Conclusies en aanbevelingen 5

Inleiding 11

Literatuuronderzoek 12

Methode en onderzoeksopzet 16

Analyse van de praktijk 20

Screen Talent NL 20

De makers – Brabant en Limburg 22

Internationale perspectieven 30

Het Nederlands Filmfonds 35

Overkoepelende inzichten 37

Literatuurlijst 40

SAMENVATTING

Dit onderzoek laat zien dat duurzame regionale talentontwikkeling in de Nederlandse filmsector alleen mogelijk is wanneer regionale hubs structureel worden verankerd als strategische partners binnen het nationale beleid, meerjarige samenwerking en doorlopende ontwikkelroutes worden gerealiseerd, producentenontwikkeling en begeleiding expliciet worden versterkt, en inclusie wordt benaderd als het wegnemen van concrete drempels in plaats van als symbolische representatie.

Op basis van literatuuronderzoek, interviews met regionale hubs binnen Screen Talent NL, makers uit Noord-Brabant en Limburg, internationale voorbeelden (uit Denemarken, Ierland, Verenigd Koninkrijk) en gesprekken met het Nederlands Filmfonds, toont het rapport dat talentontwikkeling geen lineair traject is maar een relationeel ecosysteem waarin continuïteit, vertrouwen en plaatsgebonden identiteit cruciale voorwaarden vormen. De regio blijkt geen periferie maar een creatieve motor waar lokale verhalen, esthetiek en netwerken nationale en internationale meerwaarde genereren, mits infrastructuur, beleid en praktijk beter op elkaar worden afgestemd.

Het onderzoek concludeert dat Nederland zich ontwikkelt richting een gedecentraliseerd maar samenhangend filmnetwerk, waarin regionale hubs functioneren als scharnierpunten tussen makers en beleid, en waarin duurzame groei alleen kan ontstaan door langdurige samenwerking, heldere pathways en gedeelde verantwoordelijkheid tussen makers, hubs en nationale instellingen.

CONCLUSIES & AANBEVELINGEN

Een ecosysteem in beweging
De praktijkanalyse laat zien dat regionale talentontwikkeling in Nederland zich afspeelt binnen een ecosysteem dat tegelijkertijd kwetsbaar en veerkrachtig is. Het is kwetsbaar omdat het drijft op versnipperde middelen, vrijwillige samenwerking en tijdelijke projecten; veerkrachtig omdat makers, hubs en instellingen ondanks die beperkingen voortdurend nieuwe verbindingen, stijlen en structuren ontwikkelen.

Vier overkoepelende inzichten vormen de kern van deze studie:

- Talentontwikkeling is relationeel. Groei ontstaat in netwerken van mensen, plekken en praktijken, niet in geïsoleerde trajecten.
- Continuïteit is cruciaal. Makers hebben doorlopende routes nodig, van eerste experimenten tot langere projecten. Hetzelfde geldt voor de infrastructurele talent-organisaties (hubs).
- De regio is geen periferie, maar een creatieve motor. Lokale verhalen, stijlen en netwerken vormen een eigen artistieke kracht en opereren (net zo goed) in een nationale en internationale context en samenwerking.
- Inclusie vraagt niet om symboliek, maar om het wegnemen van concrete drempels. Netwerktoegang, begeleiding, producenten en financiële barrières bepalen wie kan instromen.

Vanuit deze inzichten volgen aanbevelingen voor drie schaalniveaus: makers, regionale hubs en nationaal beleid.

Wat makers nodig hebben – en kunnen versterken
De gesprekken met makers laten zien dat zij geen passieve ontvangers van beleid zijn, maar mede-ontwerpers van het ecosysteem. Hun groei ontstaat in golfbewegingen van experiment, reflectie, mislukking en doorbraak. Op basis van die werkelijkheid de volgende aanbevelingen.

1. Koester en verbind informele netwerken

Veel makers ontwikkelen zich via vriendschappen, kleine crews, woonkamersets en lokale initiatieven. Deze informele structuren verdienen erkenning en ondersteuning door regionale hubs en opleidingen. Makers kunnen helpen door deze netwerken zichtbaar te maken en ze strategisch te verbinden aan regionale trajecten.

2. Maak de sprong naar midlength en speelfilm minder kwetsbaar

De grootste drempel ligt tussen eerste korte films en grotere projecten.

Makers hebben daarin nood aan: ondersteuning door een producent, helderheid over realistische stappen, begeleiding bij aanvragen, co-financiering, planning en plekken om hun projecten te realiseren. Low-budget regelingen kunnen hierbij ook goed werken, zoals Het Beloofde Land heeft laten zien.

3. Zie plaatsgebondenheid als kracht, niet als beperking

Veel makers ontdekten gaandeweg dat hun stijl, blik en ritme verbonden blijven met hun herkomst – ook wanneer zij elders werken. Makers kunnen deze verbondenheid artistiek inzetten, en zich tegelijk vrij bewegen tussen regio's en internationale contexten.

4. Claim structurele betrokkenheid bij ontwerpgesprekken

Regionale en landelijke instellingen vragen steeds meer om praktijkkennis. Makers vergroten hun invloed wanneer zij structureel deelnemen aan panels, trajectontwikkeling, overlegtafels of adviesstructuren. Niet als vertegenwoordigers van een afzonderlijke groep, maar als mede-architecten van het systeem.

5. Reflecteer bewust op leerprocessen en doorontwikkeling

Talentontwikkeling stopt niet bij één traject. Makers die reflectiemomenten, peer learning en feedback bewust organiseren, versterken hun continuïteit en veerkracht, vooral in periodes van stagnatie.

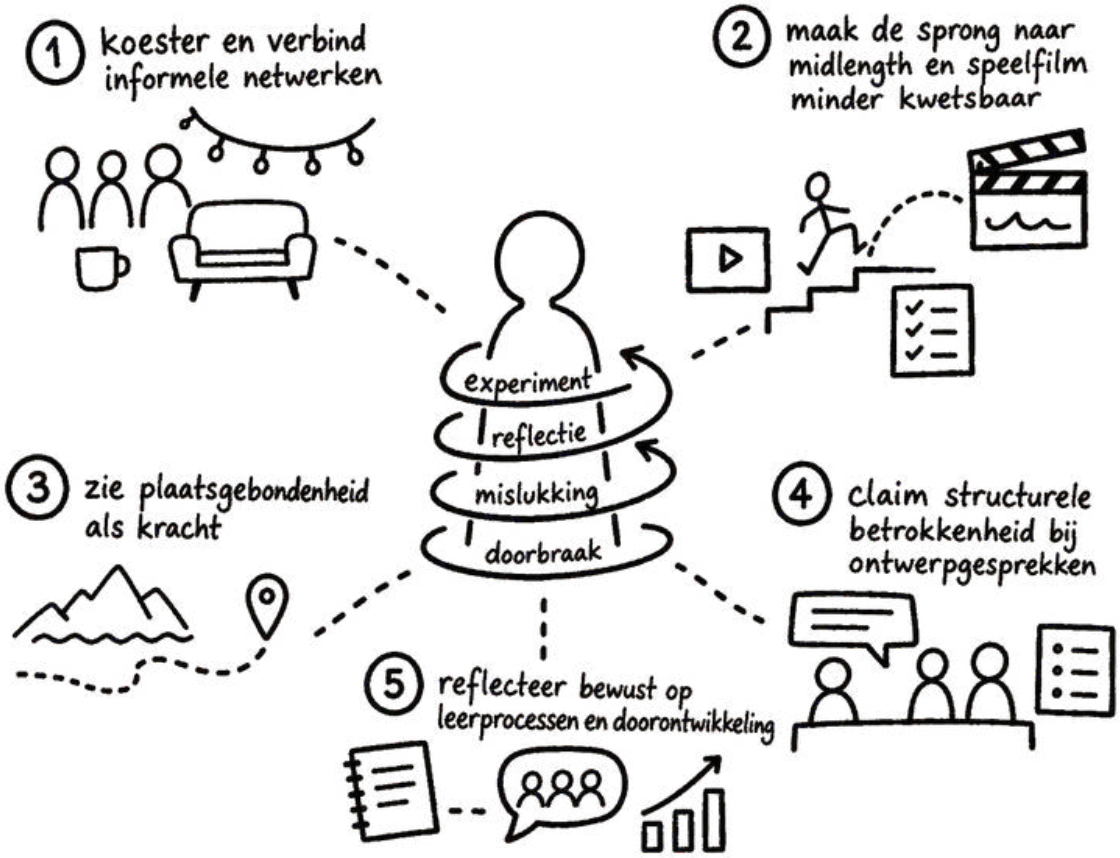

Aanbevelingen voor regionale hubs
Regionale hubs blijken cruciale scharnierpunten tussen makers, onderwijsinstellingen, gemeenten en nationale fondsen. Hun meerwaarde ligt niet alleen in middelen, maar vooral in nabijheid, continuïteit en relationele infrastructuur.

1. Bouw doorlopende routes (pathways) in plaats van losse trajecten

Internationale voorbeelden tonen dat talent vasthouden alleen lukt wanneer begeleiding en mogelijkheden voorspelbaar zijn. Hubs kunnen hun programma's beter verbinden tot herkenbare routes: van experiment, naar korte film, naar midlength, naar samenwerking met producenten, naar verdere professionalisering.

2. Ontwikkel de regio als relationele infrastructuur

Investeer in plekken waar makers langdurig kunnen landen: werkplaatsen, labs, residenties, communities. Niet als incidentele projectlocaties, maar als stabiele ankers. Dit sluit aan bij het Deense model van autonome werkplaatsen die elkaar versterken.

3. Faciliteer producentenontwikkeling en mentorschap

De analyse toont dat vooral beginnende makers struikelen omdat zij geen producent kunnen vinden die met hen meegroeit. Hubs kunnen inzetten op producentenpools, mentoren, en trajecten voor zowel artistieke als productionele begeleiding.

4. Verbind formele en informele domeinen

Veel creatieve groei vindt buiten de klassieke infrastructuur plaats. Hubs die informele makersnetwerken actief koppelen aan labs, workshops en trajecten, vergroten toegang en inclusie op een inhoudelijke manier.

5. Bewaak regionale identiteit als onderscheidende kracht

Brabant en Limburg laten zien dat regionale esthetiek, zoals zichtbaar en voelbaar in atmosfeer, rituelen, hybride vormen, grensculturen, en in bepaalde thema's, makers een uniek profiel geeft. Hubs kunnen dit verzilveren door cross-overs (film, kunst, design, VR, performance) actief te stimuleren en de regio niet als mini-Amsterdam te positioneren.

6. Monitor en deel data als collectieve meerwaarde

Systematische monitoring van doorstroom, representatie en impact maakt het netwerk overtuigender richting Filmfonds, OCW en provinciale partners. STNL kan hierin een verbindende en coördinerende rol spelen.

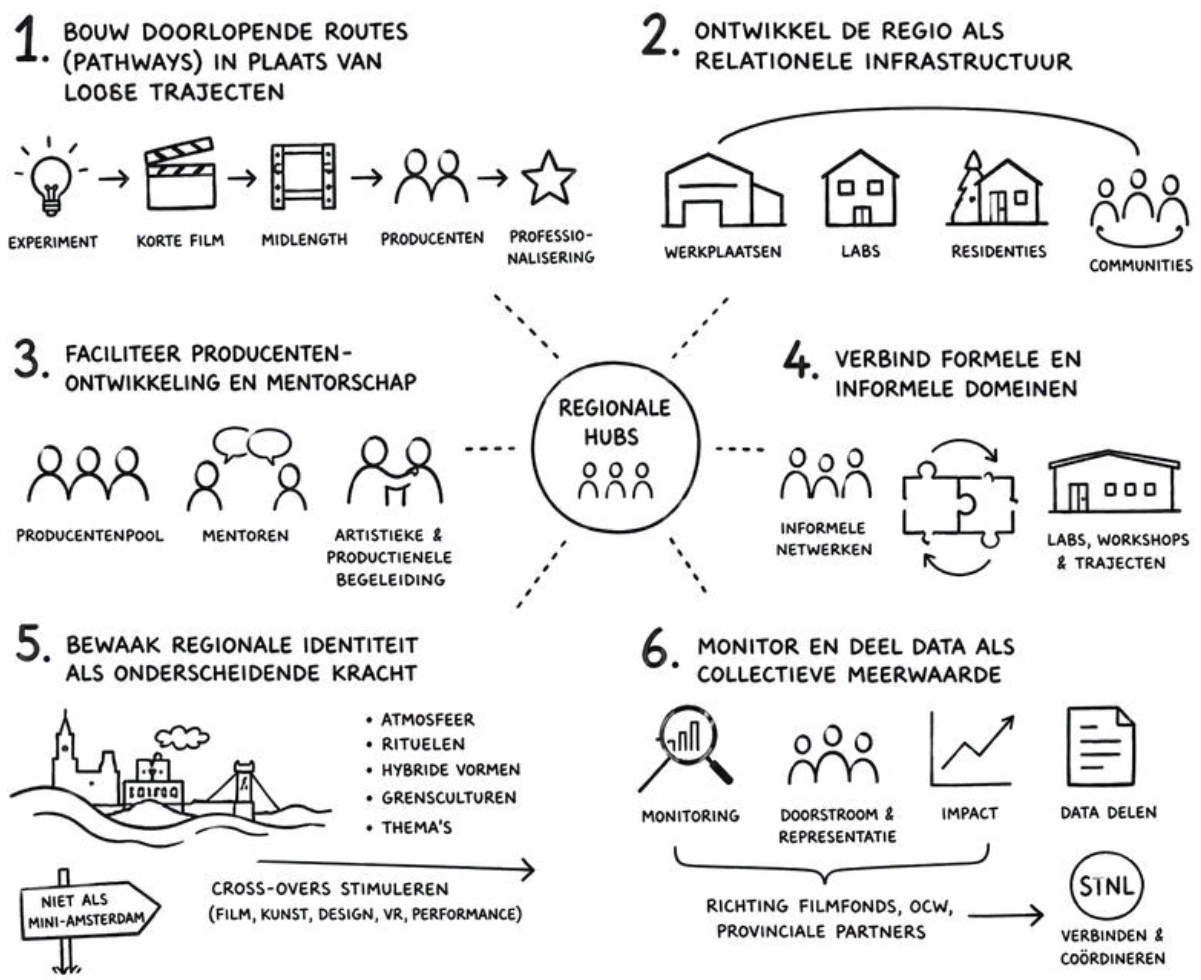

Aanbevelingen voor het Nederlands Filmfonds en nationaal beleid
Het Filmfonds zoekt naar een balans tussen landelijke samenhang en regionale autonomie. De analyse toont dat nationale spelers een cruciale rol hebben in continuïteit, toegankelijkheid en duidelijke routes.

1. Veranker regionale talentontwikkeling als structurele pijler

Regio's vervullen steeds meer een rol in instroom, diversiteit en nieuwe stemmen. Behandel regionale hubs als strategische partners, niet als incidentele projectaanvragers.

2. Werk met meerjarige samenwerkingsovereenkomsten

Continuïteit vraagt om zekerheid. Meerjarige afspraken tussen Filmfonds, STNL en regionale hubs versterken vertrouwen en geven makers de kans om vooruit te plannen. Dit sluit aan bij recente adviezen van de Raad voor Cultuur over het belang van meerjarige financieringskaders en een sterke culturele basisinfrastructuur.

3. Verbeter toegankelijkheid en timing van landelijke regelingen

Veel makers ervaren dat het Fonds pas 'later' in beeld komt. Heldere informatie gerichte regelingen en voorlichting via regionale partners en toegankelijke instapregelingen kunnen de drempel verlagen.

4. Ondersteun regionale producentenontwikkeling en productiecontinuïteit
Een bottleneck in zowel Brabant als Limburg, en waarschijnlijk ook andere regio's, is het ontbreken van producenten die met makers meebewegen. Producentondersteuning en regionale productietrajecten zijn essentieel om doorstroom te realiseren.

5. Zie inclusie als drempelreductie, niet als representatie-opdracht
Sluit aan bij de Deense en Ierse aanpak: analyseer concrete barrières, zowel financieel, cultureel als netwerkgerelateerd, en ontwerp programma's die aansluiten bij lokale contexten. Inclusie is geen bijzaak, maar een fundamentele voorwaarde voor sectorbrede vernieuwing.

6. Stimuleer nationale programma's die vrijwillige samenwerking versterken
Programma's zoals de Deense Serie School laten zien dat nationale samenhang het sterkst werkt wanneer regio's autonoom blijven, maar gezamenlijk optrekken op inhoud. Een Nederlands equivalent kan deze kracht bundelen. Dit liet ook het pilot ontwikkel- en productietraject Het Beloofde Land in Nederland al zien.

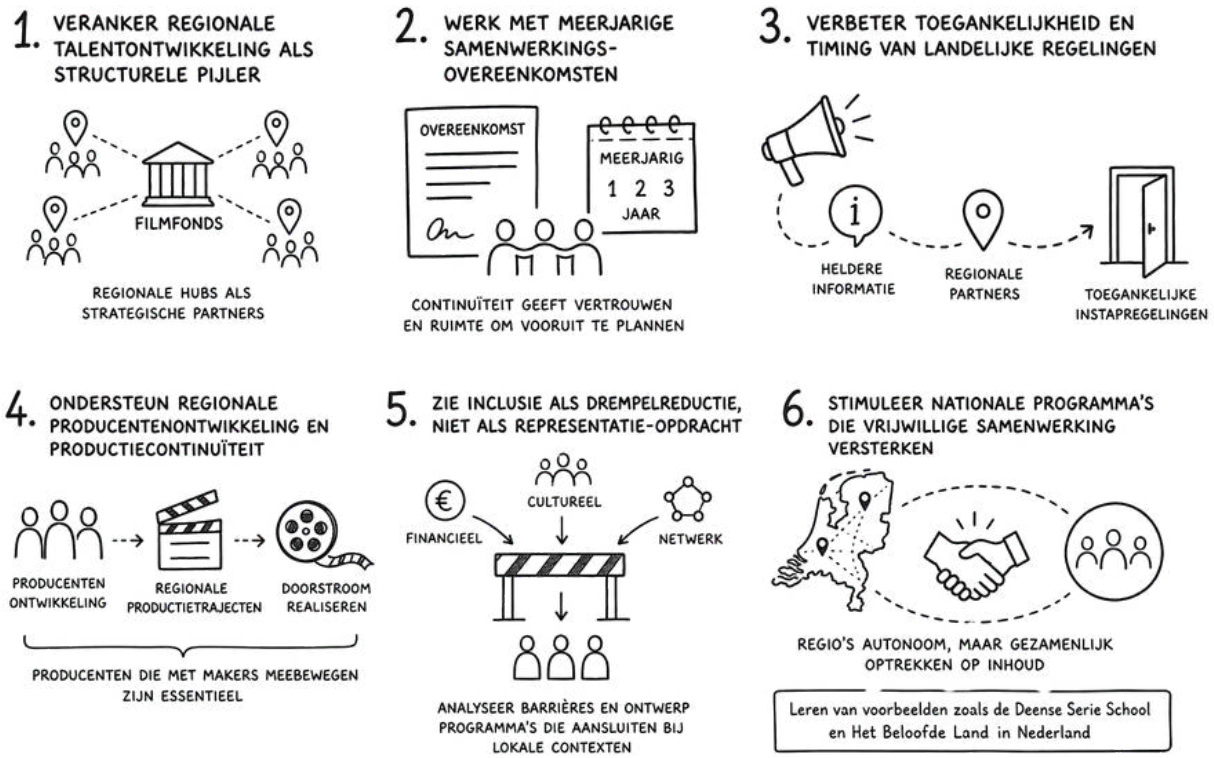

Naar een lerend ecosysteem

Alles wijst in dezelfde richting: duurzame regionale talentontwikkeling ontstaat wanneer het systeem niet wordt gebouwd op controle, versnippering en kortdurende projecten, maar op relaties, continuïteit en gedeelde verantwoordelijkheid. Een lerend ecosysteem betekent dat makers ruimte krijgen om in golfbewegingen te groeien; dat hubs fungeren als relationele infrastructuur; dat nationaal beleid vertrouwen geeft en regionale dynamiek erkent; en dat Nederland zichzelf ziet als één gedecentraliseerd filmnetwerk, waarin elke regio een eigen toon bijdraagt aan de nationale filmcultuur. Wanneer deze elementen samenkomen, ontstaat een veerkrachtig en inclusief klimaat waarin talent kan wortelen, doorgroeien en blijven.

INLEIDING

De afgelopen jaren is er in Nederland een groeiende aandacht voor regionale talentontwikkeling binnen de audiovisuele sector. Terwijl het nationale beleid zich lange tijd vooral richtte op de Randstad en de grote productiehuizen, groeit het besef dat vernieuwing, diversiteit en duurzame groei juist ontstaan in de marges. In de regio's waar lokale verhalen, nieuwe stemmen, perspectieven en vormen van samenwerking ontstaan.

Het netwerk Screen Talent NL (STNL) speelt hierin een centrale rol. Het verenigt een aantal regionale filmorganisaties, waaronder CineSud (Limburg), Playgrounds Next (Noord-Brabant), Cinenord (Noord-Nederland), en streeft naar een samenhangend ecosysteem waarin makers, beleidsmakers, opleidingen en vertoners elkaar versterken. Die samenhang wordt niet alleen in de eigen regio gezocht, maar ook in verbinding met de nationale en internationale infrastructuur.

Dit onderzoek, uitgevoerd in het najaar van 2025, onderzoekt hoe regionale stimulering van filmtalent zich ontwikkelt binnen dit netwerk en wat de relatie is tussen regionaal beleid, nationale fondsen en beleid, en de dagelijkse praktijk van makers. Door middel van literatuuronderzoek, interviews met beleidsmakers, makers uit Noord-Brabant en Limburg, en decision makers van het Nederlands Filmfonds, wordt in kaart gebracht hoe talentontwikkeling zich in de praktijk ontvouwt en welke condities haar versterken of belemmeren.

Het rapport bouwt voort op eerdere studies naar de Noord-Nederlandse context, maar richt zich nu nadrukkelijker op de zuidelijke provincies, zodat een compleet beeld ontstaat. Daarbij worden ook internationale referentiepunten meegenomen, met name uit Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk, om te verkennen welke beleidsmodellen en werkwijzen Nederland kunnen inspireren.

Het doel is niet om een blauwdruk te ontwerpen, maar om inzicht te bieden in hoe samenwerking, infrastructuur en artistieke groei zich verhouden. Centraal staat de vraag:

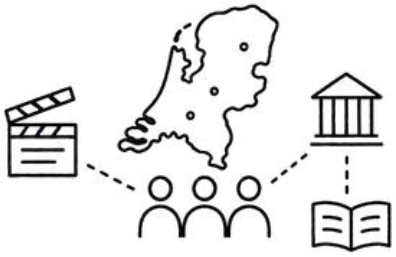

Hoe kan regionale samenwerking bijdragen aan duurzame, inclusieve en betekenisvolle talentontwikkeling in de Nederlandse filmsector?

LITERATUURONDERZOEK

De stimulering van regionaal filmtalent in Nederland voltrekt zich binnen een gelaagd systeem van nationaal beleid, regionale initiatieven en lokale praktijknetwerken. Dat systeem is de afgelopen jaren complexer geworden: terwijl het nationale filmbeleid streeft naar een evenwichtige groei van de audiovisuele sector, ontstaat in de regio's een nieuwe dynamiek waarin artistieke ontwikkeling, identiteit en economische vitaliteit elkaar versterken.

Drie recente studies bieden samen een richtinggevend kader voor dit onderzoek:

1. *Verkenning van initiatieven en programma's voor talentontwikkeling in de film- en audiovisuele sector* (FilmForward, 2024);
2. *Hollywood aan de Wadden* (Lahaut, Rutten, Derksen, Hoebe & Wouwenaar, 2023);
3. *Making Waves* (Copini, 2024).

Gezamenlijk tonen deze publicaties hoe beleid, infrastructuur en praktijk elkaar beïnvloeden. Ze schetsen een verschuiving van top-down-stimulering naar meer netwerk- en praktijkgerichte vormen van talentontwikkeling.

Nationaal kader: beleid en infrastructuur

De *Verkenning van initiatieven* (FilmForward, 2024) biedt een actuele momentopname van het Nederlandse talentontwikkelingsbeleid. Het rapport, opgesteld in opdracht van het Ministerie van OCW, geeft een systematisch overzicht van bestaande programma's en benoemt structurele uitdagingen in financiering, samenwerking en regionale spreiding. Volgens *FilmForward* (2024) wordt talentontwikkeling gezien als een structurele voorwaarde voor een gezonde audiovisuele sector. Niet alleen het opleiden van nieuwe makers is essentieel, maar vooral het borgen van doorlopende leerlijnen, van onderwijs naar praktijk, en van eerste project naar duurzame carrière. Het rapport benadrukt dat deze leerlijnen vaak worden onderbroken door korte projectsubsidies, waardoor continuïteit ontbreekt. Hoewel Nederland beschikt over een rijk landschap aan fondsen, festivals en opleidingen, is die infrastructuur sterk geconcentreerd in de Randstad. Na het wegvallen van het Mediafonds, is de afgelopen jaren de roep om pluriformiteit met meer diverse fondsen sterker geworden. Het NPO-fonds hanteert wel talentregelingen om ook makers uit de regio te stimuleren, maar talenten buiten het centrum blijven nog steeds minder zichtbaar.

FilmForward benoemt de noodzaak van een structurele verbinding tussen landelijke fondsen en regionale initiatieven. Zonder zulke verbindingen blijven regionale makers afhankelijk van incidentele impulsen. Daarnaast signaleert het rapport dat er te weinig ruimte is voor autodidacten, hybride makers en zij-instromers. Juist dit type makers zijn veel aanwezig in 'de regio'. Het bestaande systeem is grotendeels ingericht op makers met een traditionele filmopleiding; zo gaat veel creatief potentieel verloren, juist in provincies waar informele netwerken en cross-sectorale samenwerking (bijvoorbeeld met podium- of mediakunst) sterker aanwezig zijn. Een tweede centrale lijn is de nadruk op diversiteit, inclusie en regionale spreiding. *FilmForward* (2024) koppelt talentontwikkeling expliciet aan maatschappelijke representatie. De nadruk is meer komen te liggen op "het meer divers en inclusief maken en het vergroten van de toegankelijkheid tot de sector voor professionals met een cultureel diverse achtergrond en professionals uit de regio" (p. 27). Een veerkrachtige audiovisuele sector weerspiegelt zowel geografisch als cultureel en sociaal de diversiteit van Nederland. Tot slot benadrukt het rapport het belang van structurele samenwerking tussen fondsen, opleidingen en productiehuizen. Met het rapport wordt gepleit voor een *lerend ecosysteem* waarin kennis uit verschillende regio's wordt gedeeld en waarin landelijke organisaties een ondersteunende, niet-sturende rol vervullen.

Regionale ecosystemen en culturele identiteit

Waar *FilmForward* het nationale beleid schetst, laat *Hollywood aan de Wadden* (Lahaut et al, 2023) zien hoe dat beleid zich vertaalt naar de regionale praktijk. De auteurs onderzoeken hoe een regionaal filmecosysteem zich kan ontwikkelen binnen een sterk gecentraliseerd land. Een ecosysteem wordt levensvatbaar wanneer culturele identiteit, economische structuur en opleidingsinfrastructuur elkaar versterken. Filmproductie is dan geen geïsoleerde industrie, maar onderdeel van een breder sociaal-cultureel weefsel.

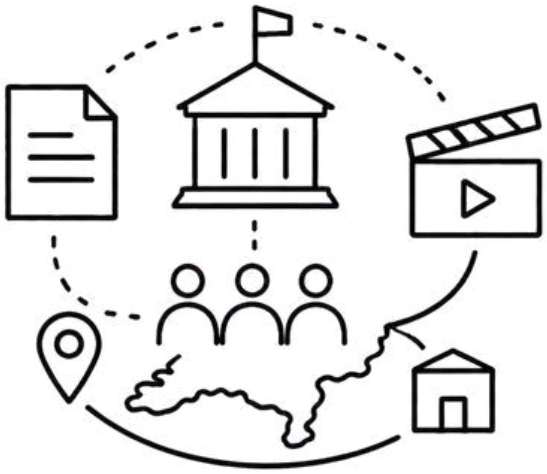

Het rapport beschrijft vier richtingen die bepalend zijn voor een duurzaam regionaal filmecosysteem:

1. Innovatie – ruimte voor artistieke en technologische vernieuwing.
2. Ondernemerschap – versterking van productie- en distributiestructuren.
3. Competentieontwikkeling – investeren in scholing en kennisdeling.
4. Duurzaamheid – zowel ecologisch als sociaal-economisch.

De auteurs waarschuwen dat regionale ontwikkeling geen verkapte spreidingspolitiek mag worden. Het gaat niet om spreiding van productie, maar om de ontwikkeling van context-gedreven maakculturen. Zo wordt duidelijk dat regionale autonomie niet strijdig hoeft te zijn met nationale samenwerking: perifere regio's kunnen laboratoria zijn voor nieuwe manieren van werken – kleinschaliger, duurzamer en socialer ingebed – waar het landelijke beleid weer van kan leren.

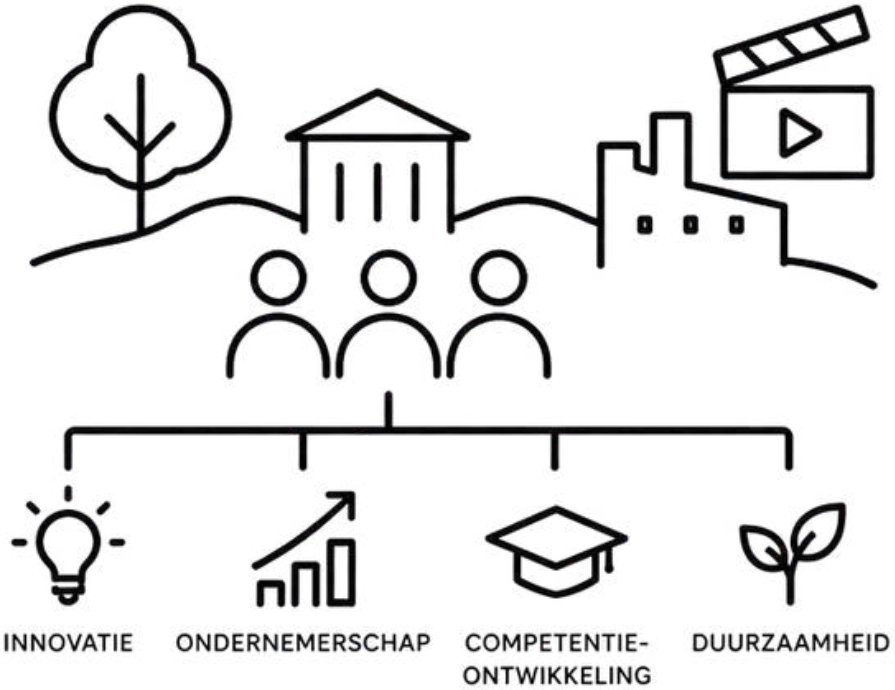

Talentontwikkeling vanuit de praktijk

Making Waves (Copini, 2024) zoomt in op leer- en ontwikkelprocessen van makers binnen die infrastructuur. Het onderzoek, gebaseerd op de programma's *First Wave* en *New Wave* van New Noardic Wave en Cinenord, volgt regisseurs en producenten uit Noord-Nederland tijdens hun traject van professionele groei. Talentontwikkeling wordt beschreven als een sociaal leerproces; collectieve kennisproductie waarin reflectie, feedback en samenwerking even belangrijk zijn als technische vaardigheden. Het onderzoek onderscheidt vijf ontwikkelpijlers: visie, aansluiting, netwerk, deskundigheid en samenwerking. Ze vormen bouwstenen voor een

praktijkgericht model van leren, waarin professionele ontwikkeling cyclisch verloopt. Een belangrijk inzicht is dat regionale talentontwikkeling ook gemeenschapsvorming is. Makers uit perifere gebieden ervaren vaak afstand tot de nationale infrastructuur – financiering, distributie, erkenning – maar vinden in lokale netwerken een alternatief ecosysteem dat evenveel waarde genereert.

Samenhang en spanningsvelden

Gezamenlijk tonen deze drie bronnen dat het Nederlandse filmecosysteem beweegt tussen twee polen: aan de ene kant nationale structuren die streven naar samenhang en efficiëntie, aan de andere kant regionale dynamiek waarin eigenheid, gemeenschap en context leidend zijn. *FilmForward* positioneert de nationale infrastructuur als faciliterend netwerk van fondsen en opleidingen; *Hollywood aan de Wadden* laat zien dat creatieve energie vaak juist buiten dat centrum ontstaat; *Making Waves* illustreert hoe makers zelf nieuwe leerruimtes creëren, vaak in afwezigheid van structurele steun. De kracht van perifere regio's ligt in hun vermogen om een eigen tempo, schaal en thematiek te ontwikkelen. Duurzame ontwikkeling ontstaat alleen wanneer ze sociaal ingebed is, in netwerken van makers, mentoren en publiek.

Positionering van het huidige onderzoek

Tegen deze achtergrond richt het huidige onderzoek zich op de zuidelijke provincies Noord-Brabant en Limburg en op het netwerk STNL als laboratorium voor samenwerking. Brabant benadrukt cross-overs tussen film, animatie, design en nieuwe media; Limburg kent een sterke traditie van documentaire en grensoverschrijdende samenwerking met Vlaanderen en Duitsland. Door beide regio's te bestuderen in samenhang met de noordelijke ervaringen wordt zichtbaar hoe regionale infrastructuren zich verschillend maar verwant ontwikkelen. STNL experimenteert met manieren om de afstand tussen makers, fondsen en opleidingen te verkleinen. De regionale filmorganisaties zoeken niet alleen aansluiting bij de Randstad, maar vooral bij elkaar. Ze vieren het unieke, onderscheidende karakter van deze regionaal gerichte talenthubs. Tegelijk staan ze er ook voor open om onderling samen te werken en van elkaar te leren. Door de inzichten uit Making Waves te verbinden met deze context wordt duidelijk dat professionalisering niet alleen over financiering of opleidingen gaat, maar over leeromgevingen waarin makers zich gezien en gedragen voelen.

METHODE EN ONDERZOEKSOPZET

Onderzoeksdoel en benadering

Dit onderzoek beoogt inzicht te krijgen in hoe regionale stimulering van filmtalent in Nederland wordt vormgegeven, ervaren en ontwikkeld. Daarbij gaat het niet alleen om beleidsmatige structuren, maar vooral om de onderliggende leerprocessen, relaties en waarden die deze infrastructuur dragen. Het onderzoek combineert beleidsanalyse met kwalitatief veldonderzoek, in de vorm van semi-gestructureerde interviews met sleutelpersonen uit de sector. Door verschillende perspectieven – beleidsmatig, organisatorisch en creatief – te verbinden, wordt zichtbaar hoe het regionale filmecosysteem in Nederland zich ontwikkelt als lerend netwerk. De opzet is exploratief en contextgericht. Er is niet gezocht naar generaliseerbare uitkomsten, maar naar dieper begrip van praktijken, overtuigingen en dynamieken die de ontwikkeling van regionaal filmtalent bepalen.

Onderzoeksstructuur

Het onderzoek bestaat uit vier complementaire fasen, die samen de gelaagdheid van het veld weerspiegelen:

1. **Literatuuronderzoek**

Analyse van relevante publicaties en beleidsrapporten (*FilmForward*, 2024; *Hollywood aan de Wadden*, 2023; *Making Waves*, 2024), die de basis vormden voor het theoretisch kader in het vorige deel.

2. **Interviews met beleidsmakers en regionale vertegenwoordigers (STNL)**

Vier diepte-interviews met degenen die regionaal beleid en samenwerking vormgeven binnen Screen Talent NL:

- Dorien van de Pas (STNL)
- Paulien Mandos (Noord-Brabant, Playgrounds)
- Guido Franken (Limburg, CineSud)
- Joris Hoebe (Friesland, CineNord)

Deze gesprekken verkenden hoe regionale hubs zich positioneren binnen de nationale context, en welke vormen van samenwerking, autonomie en ondersteuning nodig zijn.

3. **Interviews met makers uit Noord-Brabant en Limburg**

Acht makers (vier per provincie) werden geïnterviewd over hun ervaringen

met talentontwikkeling, begeleiding en regionale netwerken. De geselecteerde makers vertegenwoordigen verschillende disciplines en ervaringsniveaus. Ze zijn actief in fictie, documentaire en cross-over projecten, en combineren vaak artistiek werk met educatie of ondernemerschap. De gesprekken boden inzicht in persoonlijke trajecten van groei, falen, samenwerking en verankering.

4. **Internationale referentiegesprekken**

Drie aanvullende interviews werden gehouden met vertegenwoordigers van regionale filmorganisaties in andere Europese landen:

- Caroline Cooper Charles – *Screen Yorkshire* (Verenigd Koninkrijk)
- Jeanette Reutzer – *Fonden Filmtalent* (Denemarken)
- Kenny Gaughan – *Ardán* (Ierland)
- Deze gesprekken dienden om te vergelijken hoe regionale netwerken elders in Europa zijn georganiseerd en gefinancierd, en welke lessen relevant kunnen zijn voor de Nederlandse context.

5. **Nederlands Filmfonds**

Twee verdiepende gesprekken zijn gevoerd met beleidsverantwoordelijken van het Nederlands Filmfonds:

- Monique Ruinen – Hoofd Filmactiviteiten en Talentontwikkeling
- Absaline Hehakaya – Teamhoofd Talent en Experiment

Deze gesprekken hadden tot doel de regionale onderzoeksbevindingen te verbinden met het nationale beleidskader. Met beide gesprekspartners is verkend hoe het Filmfonds de rol van regionale filmhubs ziet, welke strategische prioriteiten gelden voor talentontwikkeling en spreiding, en hoe regionale initiatieven aansluiten op bestaande landelijke regelingen.

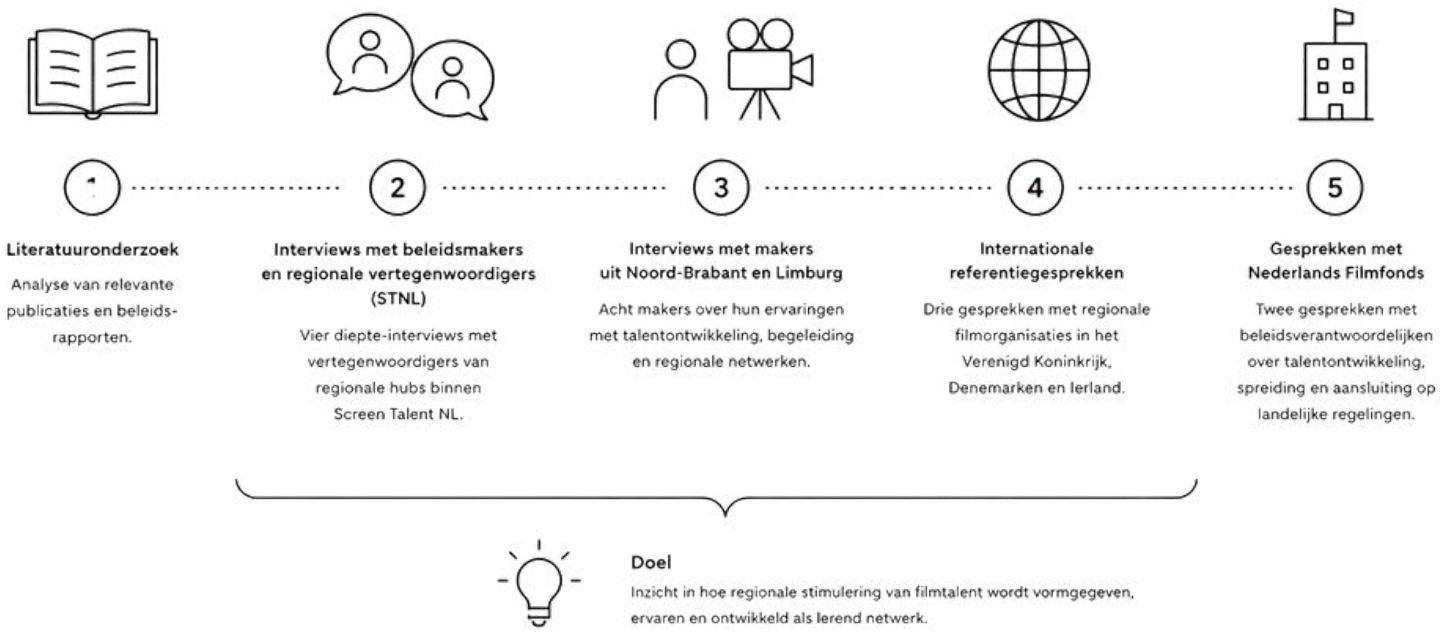

Dataverzameling en analyse

Alle interviews werden semigestructureerd afgenomen, digitaal opgenomen en getranscribeerd. Uit de analyse zijn thema's voortgekomen die inhoudelijk verder zijn uitgewerkt.

De analyse verliep in drie stappen:

1. **Thematische codering**

De transcripties werden gelezen op terugkerende motieven – zoals autonomie, samenwerking, continuïteit, identiteit, en vertrouwen.

2. **Vergelijking tussen lagen**

De uitkomsten uit de verschillende groepen (STNL, makers, internationale voorbeelden, Filmfonds) werden naast elkaar gelegd om patronen en contrasten te herkennen.

3. **Synthese**

De thema's werden samengebracht tot overkoepelende inzichten, verder uitgewerkt in deze volgorde:

- STNL als netwerk
- Makers als praktijk
- Internationale referenties
- Filmfonds als nationaal kader

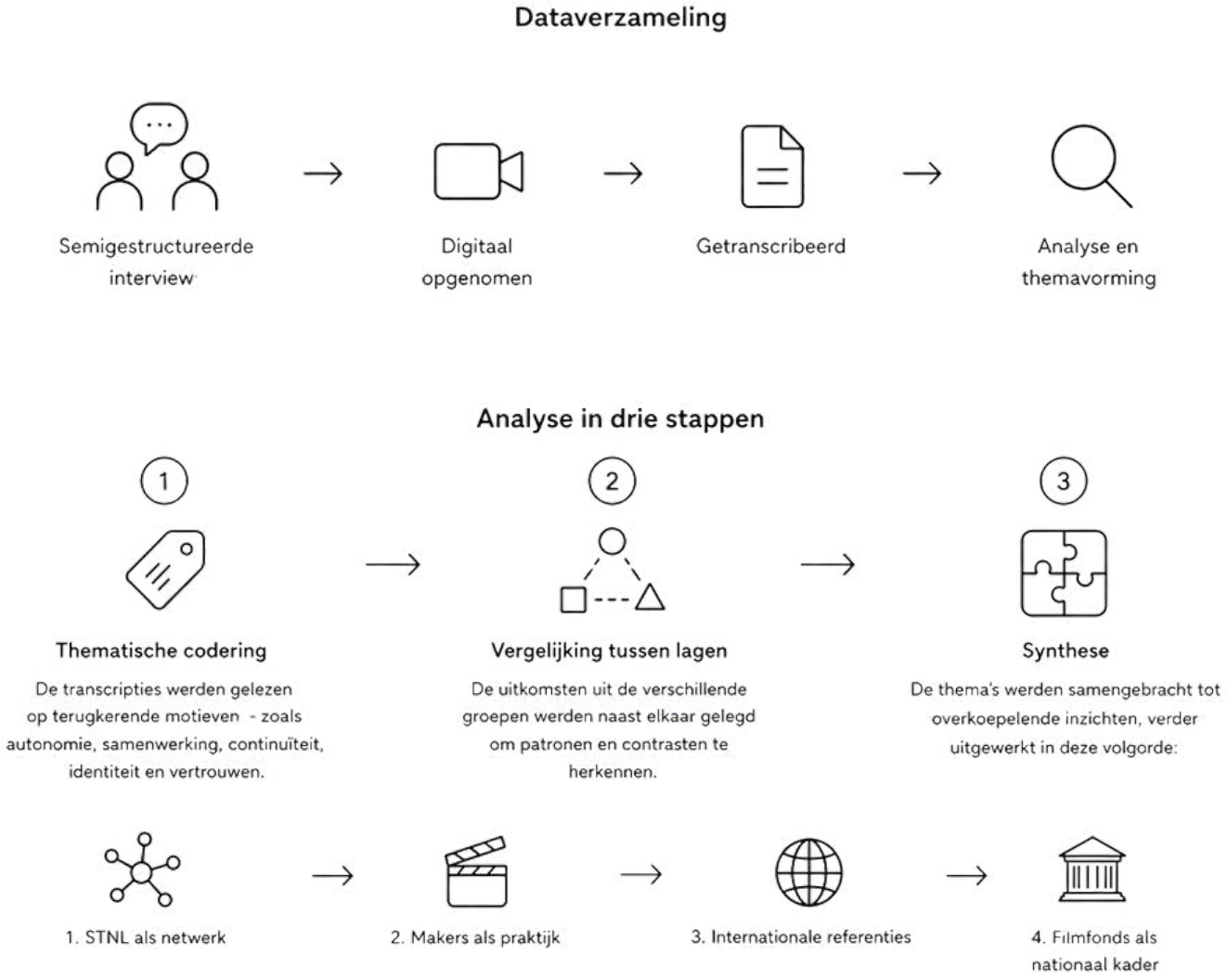

Validiteit en interpretatie

De kracht van dit onderzoek ligt in de diepte en contextgevoeligheid van de interviews, niet in statistische representativiteit. Er is gekozen voor *theoretische triangulatie*: inzichten uit literatuur, interviews en internationale vergelijkingen versterken elkaar wederzijds.

Om subjectieve bias te beperken, werden alle interpretaties meerdere keren herlezen in samenhang met de originele transcripties. Citaten zijn zorgvuldig geselecteerd om zowel inhoud als toon te behouden. De nadruk ligt op betekenisverlening – hoe betrokkenen zelf hun positie, mogelijkheden en grenzen beschrijven.

De interpretatie is dus reflexief: de onderzoeker erkent zijn positie als deelnemer in het veld, en beschouwt het onderzoeksproces zelf als onderdeel van de bredere leerbeweging binnen STNL en de regionale filmpraktijk. De onderzoeker neemt in dit traject ook zijn ervaring mee met het onderzoek dat hij deed voor de zes regionale filmeducatiehubs in Nederland. Hiervoor ontwikkelde hij een instrument waarmee de verankering van filmeducatie in kaart gebracht kan worden. Dit onderzoek is uitgevoerd in 2021/22 en herhaald in 2025/26.

Overgang naar de analyse

De volgende delen presenteren de bevindingen in volgorde van schaal: van de netwerkstructuur van STNL, via de ervaringen van makers, naar de internationale perspectieven en de houding van het Nederlands Filmfonds. Samen vormen zij een meerdimensionaal beeld van een sector in transitie – van top-down beleid naar een relationeel ecosysteem waarin leren, vertrouwen en samenwerking centraal staan.

ANALYSE VAN DE PRAKTIJK

De praktijkanalyse vormt het kernstuk van dit onderzoek. Hier worden de verschillende perspectieven samengebracht die samen het landschap van regionale talentontwikkeling in Nederland vormgeven:

1. De organisatie- en beleidslaag (STNL)
2. De creatieve en persoonlijke laag (de makers)
3. De internationale spiegel (Denemarken, Ierland, Verenigd Koninkrijk)
4. Het nationale beleidskader (Nederlands Filmfonds)

In dit deel worden deze perspectieven niet als losse domeinen behandeld, maar als onderling verweven lagen in één dynamisch ecosysteem. Elk niveau beïnvloedt het andere: beleid schept voorwaarden, maar makers geven betekenis; internationale voorbeelden inspireren, maar lokale contexten bepalen de vorm; en nationale instellingen bewegen langzaam maar merkbaar mee met regionale initiatieven. De analyse toont zo hoe samenwerking, autonomie en vertrouwen niet alleen beleidswoorden zijn, maar concrete praktijken van leren en handelen.

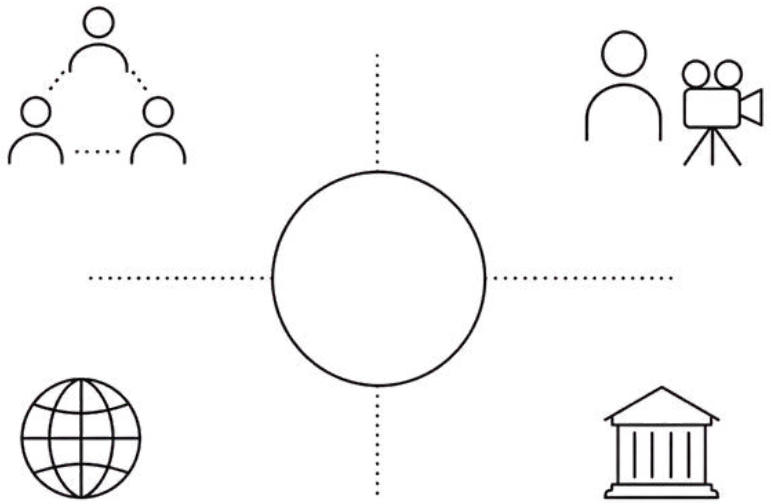

Screen Talent NL – een netwerk in ontwikkeling

De interviews met Dorien van de Pas (STNL), Joris Hoebe (Noord-Nederland), Paulien Mandos (Noord-Brabant) en Guido Franken (Limburg) laten zien hoe Screen Talent NL zich ontwikkelt van een informeel overleg naar een volwassen, strategisch netwerk voor talentontwikkeling. Hoewel de regio's sterk verschillen in schaal, historie, financiering en focus, geven alle gesprekspartners aan dat dezelfde drijvende principes gelden: vertrouwen, continuïteit en gelijkwaardigheid.

Van losse initiatieven naar gedeelde visie
STNL is in relatief korte tijd geëvolueerd van een samenkomst van regionale spelers tot een lerend netwerk met een groeiende gezamenlijke visie op talentontwikkeling. Dorien van de Pas benadrukt dat dit proces geen gestandaardiseerd model oplevert, maar een dynamiek waarin regionale verschillen worden erkend en benut. Ze geeft aan dat het niet gaat om één model voor iedereen, maar om verbinding: hoe we kennis, ervaring en infrastructuur kunnen laten circuleren tussen regio's en tussen netwerken. Losse netwerken en ecosystemen worden zo, ongeacht regionale en landsgrenzen, met elkaar verbonden. Die circulatie van kennis blijkt cruciaal. De partners zoeken elkaar actief op om kwesties rondom productie, inclusie, begeleiding en doorstroom te bespreken. Daarmee wordt STNL niet alleen een overlegstructuur, maar een plek waar gezamenlijk wordt nagedacht over kwaliteit, visie en duurzame werkwijzen.

Horizontaal, relationeel en contextgevoelig
STNL kenmerkt zich nadrukkelijk door een horizontale structuur: er is geen centraal kantoor en geen landelijke regisseur die top-down beslissingen oplegt. In plaats daarvan is er een netwerk van regionale hubs die als gelijkwaardige partners samenwerken. Joris Hoebe benadrukt dat dit alleen werkt wanneer vertrouwen de basis is. Iedereen werkt vanuit de eigen context en probeert het beste te doen wat nodig is. Deze horizontale benadering maakt het mogelijk dat elke regio regionaal-specifieke oplossingen kan ontwikkelen—bijvoorbeeld gericht op jongeren in rurale gebieden, op mid-career makers, of op cross-overs tussen film en kunst. Tegelijk ontstaat er een gedeeld begrippenkader over wat talentontwikkeling in de praktijk betekent.

De spanning tussen autonomie en landelijke erkenning
Ondanks die sterke regionale dynamiek voelen alle gesprekspartners een duidelijke spanning: regionale autonomie staat soms op gespannen voet met de behoefte aan landelijke erkenning en structurele verankering. Guido Franken vat dit samen als de noodzaak om van het eiland af te komen. Iedere regio heeft zijn eigen karakter, maar samen kunnen we beleid beïnvloeden en makers beter ondersteunen. De partners ervaren dat landelijke instellingen, zoals het Nederlands Filmfonds, beleidsmatig wel openstaan voor regionale samenwerking, maar dat de institutionele structuren nog achterlopen bij de praktijk. Paulien Mandos legt ook uit dat ze merkt dat de regio's vaak moeten bewijzen dat ze relevant zijn. Maar dat er ondertussen van alles gebeurt dat landelijk beleid juist kan inspireren en versterken. De interviews tonen dat de regio's vragen om duidelijke samenwerking: heldere rollen, doorlopende lijnen en wederkerige kennisuitwisseling.

STNL als co-producent van beleid
Gecombineerd tonen deze gesprekken dat STNL niet louter uitvoerder is van nationaal talentbeleid, maar een co-producent van kennis, visie en strategie. De praktijkervaring van de regio's – van makerstrajecten tot productiezorg, van educatieve verbindingen tot internationale samenwerkingen – vormt een bron van innovatie voor de rest van het land. De vier interviews geven inzicht in een netwerk dat zich steeds sterker positioneert als partner in landelijke besluitvorming, en dat laat zien dat duurzame talentontwikkeling alleen kan ontstaan wanneer regionale contexten worden erkend en systematisch verbonden.

De makers – trajecten van ontwikkeling, verankering en groei

De gesprekken met de makers uit Noord-Brabant en Limburg maken duidelijk dat talentontwikkeling geen lineair of uniform proces is, maar een voortdurend bewegen tussen experiment, twijfel, heroriëntatie en verankering. Makers ontwikkelen hun praktijk in wisselwerking met hun omgeving, hun esthetische voorkeuren, hun herinneringen en de infrastructuren waar zij zich toe verhouden. Hoewel Brabant en Limburg elk een eigen culturele en historisch-artistieke context kennen, vertonen de makers in beide provincies opvallende overeenkomsten in hun drijfveren, uitdagingen en manieren van betekenisgeving. Hun verhalen raken aan vier samenhangende domeinen: hun werkpraktijk, hun plaatsverbondenheid, hun stilistische ontwikkeling en hun positie binnen bredere representatievraagstukken.

Brabant – interdisciplinair, zoekend en zelforganiserend
De vier Brabantse makers — Justus van den Elsen, Cheyenne Goudswaard, Dwight Fagbamila en Iris van der Meule — beschrijven hun praktijk als fluïde en interdisciplinair. Film staat voor hen niet los van andere media, maar is verstrengeld met performance, vormgeving, digitale technologie, VR, geluid en installatiekunst. Een van hen vertelt hoe deze hybride manier van werken soms onzichtbaar blijft binnen de traditionele kaders van filmproductie. Toch vormt juist deze vrijheid voor haar een artistieke noodzaak. Ze ziet film als een medium waarmee ze nieuwe manieren kan vinden om verhalen te verbeelden die niet in conventionele filmvormen passen. Een andere maker beschrijft hoe zijn ontwikkeling plaatsvond in informele settings: op sets van vrienden, in woonkamers, bij kleine makersinitiatieven. Hij benoemt dat zijn grootste stappen kwamen in netwerken die hij zelf heeft opgebouwd, vaak los van officiële structuren. Ondanks een rijk ecosysteem van festivals, kunstopleidingen en cross-sectorale initiatieven, ervaart ook een andere maker dat netwerken in Brabant vaak tijdelijk zijn. Na een project valt het vaak weer uiteen. Er zijn ook makers die zowel binnen als buiten de regio werken. Een van hen benadrukt dat haar filmische werk sterk verweven is met technologische exploratie, met name VR en immersieve installaties.

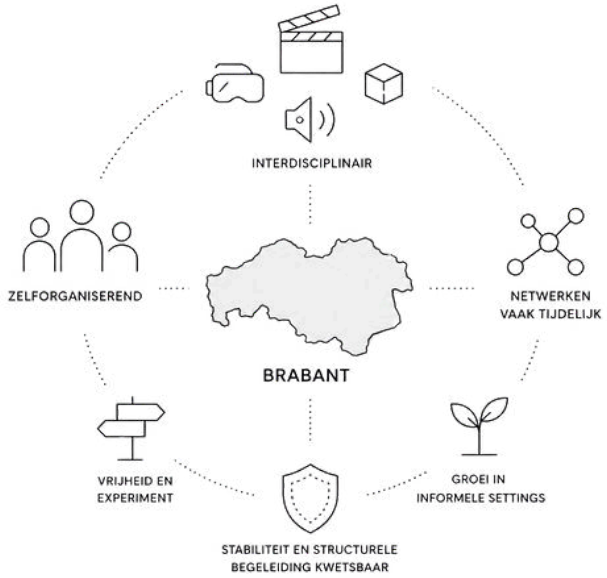

Voor haar is Brabant aantrekkelijk door de aanwezige creatieve industrieën, maar het blijft ook een plek waar makers veel zelf moeten organiseren om continuïteit te behouden. In het geheel ontstaat een beeld van een regio die ruimte biedt voor experiment, interdisciplinariteit en innovatie, maar waar stabiliteit en structurele begeleiding kwetsbare schakels blijven.

Limburg – gemeenschap, grens, identiteit en atmosfeer

De Limburgse makers — Nicole Jachmann, Luka Kluskens, Vincent Konings en Jeroen Mourmans — plaatsen hun werk veelal in relatie tot de plek waar zij vandaan komen. Voor hen vormt Limburg geen achtergrond, maar een actieve laag in hun manier van kijken, voelen en verbeelden. Een van hen vertelt hoe belangrijk het is om de verhalen van de regio te vertellen en zo ruimte te geven aan het collectieve geheugen. Een ander geeft aan in haar werk telkens terug te keren naar de intimiteit van kleine, herkenbare rituelen. Het gaat niet per se om grote thema's, maar juist om kleine gebaren. Ook de vanzelfsprekende internationale oriëntatie van Limburg wordt benoemd, aangezien samenwerking met België of Duitsland soms dichterbij voelt dan met Amsterdam. Een van hen beschrijft de eigen stijl als zowel realistisch als sprookjesachtig, met aandacht voor performance, enscenering en detail. Ze herkent in haar eigen werk een atmosfeer die ze later pas als 'Limburgs' ging begrijpen; zintuiglijk, ingetogen, soms mythisch. Wat deze makers bindt is niet alleen regionale verbondenheid, maar een sterk bewustzijn van atmosfeer: een zachte, beeldende manier van vertellen die geworteld lijkt in katholieke beeldculturen, grensgebieden, rituelen en de spanning tussen realisme en verbeelding.

Plaatsgebondenheid – drie bewegingen tussen maker en regio
In alle interviews speelt de vraag naar plaatsgebondenheid een grote rol. Hierin tekenen zich drie bewegingen af, die niet aan provincies zijn gebonden maar door elkaar heen lopen.

Makers die sterk verankerd zijn
Voor sommigen is hun regio een onmisbare bron van verhalen, esthetiek en motivatie. Ze voelen verantwoordelijkheid om de lokale filmcultuur zichtbaar te maken en samenwerkingen aan te gaan met makers uit de omgeving. Hun verbondenheid is zowel artistiek als sociaal.

Makers die bewust afstand zoeken
Andere makers zijn juist weggetrokken, naar Amsterdam, Brussel, Berlijn, Londen, omdat ze elders professionele netwerken en infrastructuur vonden die in de regio minder aanwezig waren. Toch blijft hun herkomst voelbaar in hun werk; afstand betekent geen breuk, maar een andere vorm van relatie.

Makers die zich vrij tussen plekken bewegen
Een derde groep ziet plaats vooral als context, niet als kader. Ze maken verhalen die overal kunnen ontstaan en kiezen samenwerkingen op basis van inhoudelijke klik. Toch duikt hun herkomst onbewust op in gevoeligheid, ritme of thematiek.

Gezamenlijk tonen deze bewegingen dat plaatsgebondenheid niet statisch is, maar onderdeel van het artistieke ontwikkelingsproces.

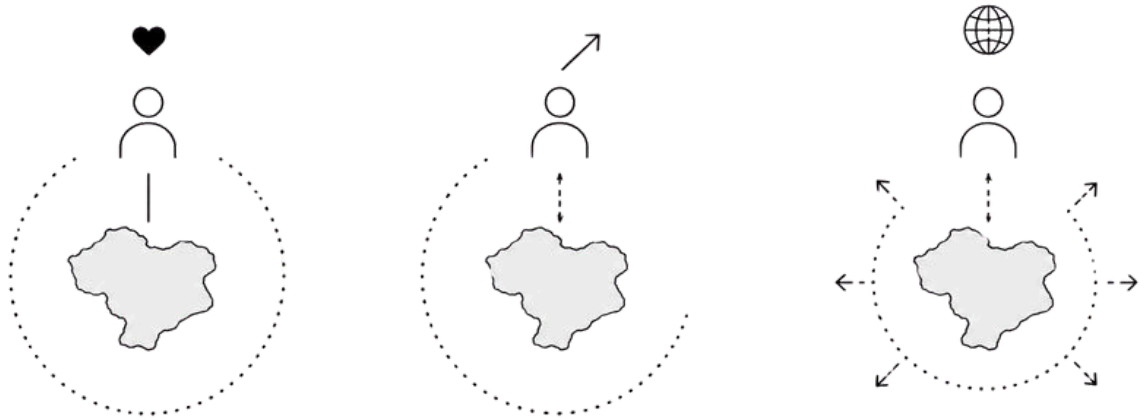

Stilistische ontwikkeling – regionale sporen in vorm en verbeelding
Een thema dat in vrijwel alle interviews sterk opkwam, is de vraag hoe een eigen stijl ontstaat, en in hoeverre die stijl regionaal geworteld is, ook als makers zelf dachten dat ze daarvan waren losgekomen.

Onbewuste sporen van herkomst
Meerdere makers vertelden dat ze aanvankelijk films maakten over expliciet regionale onderwerpen, maar gaandeweg ontdekten dat hun stijl — hun blik, hun ritme, hun gevoeligheid — regionaal bleef, zelfs wanneer hun inhoud dat

niet meer was. Makers beschreven dat inzicht vaak als een verrassing: “Ik dacht dat ik los was van Brabant, maar mijn manier van kijken is dat blijkbaar nooit.” En: “Zelfs als ik geen Limburgs verhaal vertel, voelt het toch als Limburgs.”

Zuidelijke beeldcultuur en katholieke sensibiliteit

Met name de Limburgse makers spraken over een herkenbare visuele esthetiek ‘ten zuiden van de rivieren’:

- zintuiglijk, atmosferisch;
- enscenering en performance;
- rituelen, symboliek, katholieke beeldtaal;
- een vleug sprookjesachtigheid en mythische structuren;
- oriëntatie op zuidelijke landen (België, Frankrijk, Italië), meer dan op de Randstad.

Bij Brabantse makers verschijnt dit subtieler, maar ook zij benoemen een neiging tot beeldexperiment, gelaagdheid en hybride vormgeving die te herleiden is tot regionale kunst- en ontwerppraktijken.

Ontwikkeltrajecten – eerste stappen, drempels en ondersteunende structuren

Naast hun artistieke ontwikkeling spraken alle makers uitvoerig over de vraag wat hun groei als filmmaker mogelijk heeft gemaakt, en waar zij onderweg obstakels tegenkwamen. De gesprekken laten zien dat professionele vooruitgang nooit losstaat van toegang tot middelen, begeleiding en netwerken. De makers schetsen een landschap waarin regionale regelingen, mentorschap, informele steunstructuren en langdurige relaties met hubs cruciale schakels vormen in hun traject.

Eerste stappen – de sprong naar de eerste korte film

Vrijwel alle makers beschrijven hun eerste korte film of multimediaal project als een kantelmoment: het project waarin hun artistieke intuïties voor het eerst zichtbaar werden én waarin ze leerden omgaan met de realiteit van filmproductie. Vaak gebeurde dit in kleine setting, met eigen netwerken, weinig geld en veel improvisatie.

Sommigen konden daarbij terugvallen op regionale regelingen of trajecten.
In Brabant bleek met name het Next-traject of aanverwante regionale steun belangrijk voor makers die via deze weg voor het eerst toegang kregen tot

begeleiding, middelen en een kader om een film daadwerkelijk af te ronden. In Limburg speelden CineSud en aanverwante programma's een vergelijkbare rol: verschillende makers gaven aan dat hun eerste professionele stappen mogelijk werden dankzij low-budget steun, labs of coaching trajecten die werden georganiseerd.

Voor sommige makers was de eerste film-stap deels autodidactisch, maar kregen ze al snel zicht op regionale netwerken die hen verder hielpen. Een van de makers vertelt hoe zijn vroege experimentele werk pas betekenis kreeg toen hij aansluiting vond bij Limburgse makers en begeleiders die zijn richting herkenden.

Doorgroeien – van korte film naar midlength en speelfilm

De sprong naar een langere film of audiovisueel project wordt door iedereen als een wezenlijke, maar lastige stap gezien. Makers noemen terugkerende obstakels:

- het vinden van een producent (dit geldt voor klassieke, traditionele filmvormen, maar ook voor makers die met hybride of minder traditionele filmvormen werken);
- de drempels van nationale fondsen, waar men zich vaak al 'bewezen' moet hebben om in aanmerking te komen — ironisch genoeg precies vóórdat een maker de kans heeft gehad om zich te bewijzen met langere projecten;
- omgaan met cofinanciering, dat door velen als complex en soms intimiderend wordt ervaren;
- de grote sprong qua budget, planning en verantwoordelijkheid.

Makers benoemen dat regionale steun hen doorgaans een eerste platform biedt, maar dat de stap daarna vaak moeilijker is omdat de nationale infrastructuur minder toegankelijk voelt. Vooral hybride makers, van wie het werk soms tussen disciplines in valt, benoemen dat het niet altijd evident is binnen welke kaders hun werk past. De afgelopen jaren heeft STNL het ontwikkel- en productietraject 'Het Beloofde Land' uitgevoerd, om de positie van regionale makers en producenten te stimuleren en bij te dragen aan diversiteit in het filmlandschap. Drenthe, Groningen, Friesland, Noord-Brabant

en Limburg werkten hierin samen, door verhalen uit de regio de ruimte te geven en daarin te ondersteunen bij de match tussen regisseur en producent.

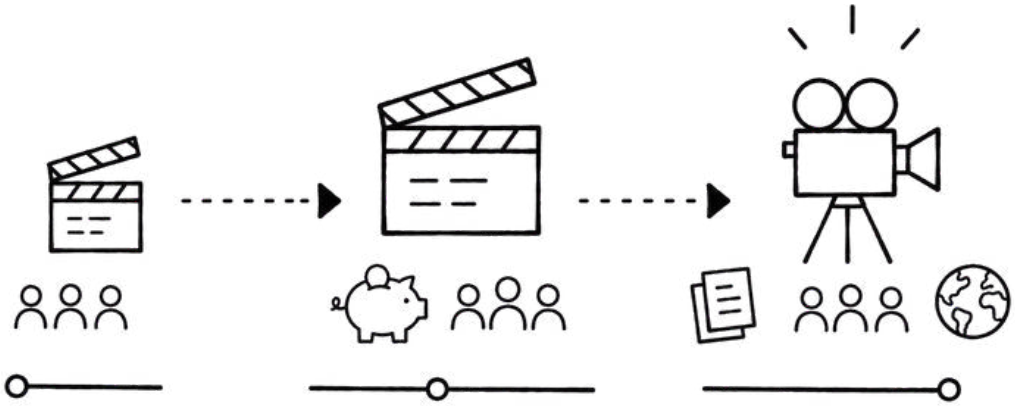

Helpende structuren – coaching, meebewegen en professionele bedding

Tegelijkertijd noemen vrijwel alle makers factoren die hun ontwikkeling significant hebben ondersteund. De belangrijkste hiervan zijn:

Coaching en mentorschap
Meerdere makers benadrukken dat coaching, inhoudelijk of productioneel, van onschatbare waarde is geweest. Niet alleen omdat het expertise biedt, maar omdat het een gevoel van richting en vertrouwen geeft.

Professionaliseringstrajecten, cursussen en labs
Workshops, scriptlabs, VR-ontwikkeltrajecten, regionale masterclasses en makerslabs worden veelvuldig genoemd als plekken waar makers leerden experimenteren, reflecteren en vaktechnische stappen zetten.

Duurzame relaties met regionale hubs
Zowel in Brabant als Limburg komt dezelfde dynamiek naar voren: hubs worden niet alleen gezien als mogelijkmakers, maar als stabiele ankerpunten in een verder gefragmenteerd veld. Makers ervaren dat ze daar steeds opnieuw kunnen aankloppen, ongeacht of ze in een vroege of latere fase zitten, of ze een netwerk-, ontwikkel- of productievraag hebben, of een podium en platform zoeken voor hun werk. In Limburg geldt dit duidelijk voor CineSud, dat makers soms jarenlang volgt. In Brabant gaat het om Playgrounds-gerelateerde netwerken, het Next-programma en onderlinge connecties die voortkomen uit regionale creatieve industrieën.

Toegang tot een community — formeel én informeel
Veel makers noemen peers — andere makers, vrienden, gelijkgestemden — als de belangrijkste bron van steun. Sets die in woonkamers ontstaan, crews die elkaar vrijwillig helpen, kleine makersinitiatieven, vrijwilligersprojecten:

deze informele structuren vormen voor veel makers het fundament waarop ze later professioneler kunnen bouwen.

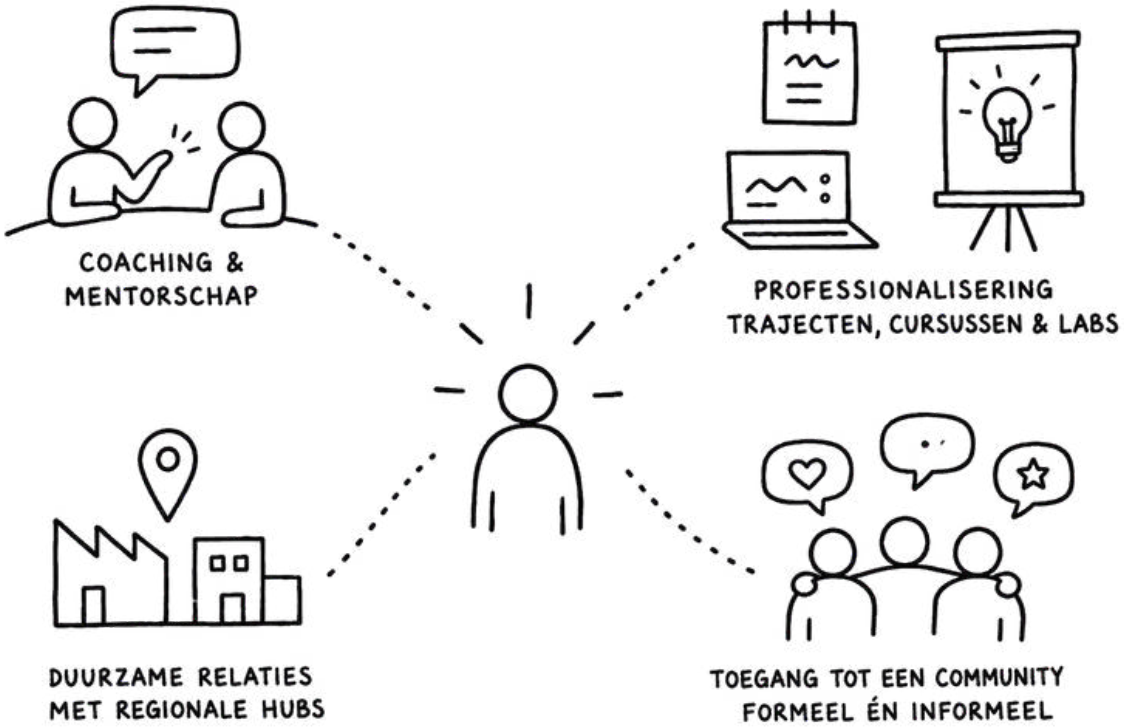

Drempels als onderdeel van ontwikkeling

Opvallend is dat makers de drempels niet alleen als hindernissen typeren, maar ook als momenten waarop ze hun koers scherper stelden. De moeilijkheid om een producent te vinden, het worstelen met fondsaanvragen of de onzekerheid rondom langere projecten maakte dat makers hun stem, stijl en ambitie opnieuw moesten formuleren.

De rode draad in de gesprekken is daarmee dat talentontwikkeling nooit uitsluitend ontstaat via beleid of middelen, maar via een complex samenspel van relaties, kansen, obstakels en persoonlijk doorzettingsvermogen. De makers beschrijven hun traject als iets wat in golfbewegingen gaat: periodes van groei, stagnatie, heroriëntatie en doorbraak wisselen elkaar af, vaak in relatie tot de steunstructuren die op dat moment beschikbaar zijn.

Hyperlokaal en universeel – herkenning, representatie en inclusie
Wanneer makers spreken over regionale thematiek, klinkt steeds door hoe het hyperlokale juist universele kracht kan krijgen. Verhalen uit een dorp, de mijnstreek, een katholieke jeugd of een Brabants buurtgevoel blijken niet beperkend, maar resoneren juist door hun nabijheid en authenticiteit. Makers ervaren dat regionale netwerken hun verhalen legitimeren en zichtbaar maken op manieren die landelijk niet altijd vanzelfsprekend zijn.

Ruimte voor regionale stemmen draagt bij aan:

- representatie van verhalen die zelden centraal staan;
- herkenning bij gemeenschappen die zich anders niet aan film spiegelen;
- inclusie van perspectieven buiten de Randstedelijke norm.

Een maker zei treffend: “Door een verhaal heel lokaal te vertellen, maak je het soms juist toegankelijker voor iedereen.”

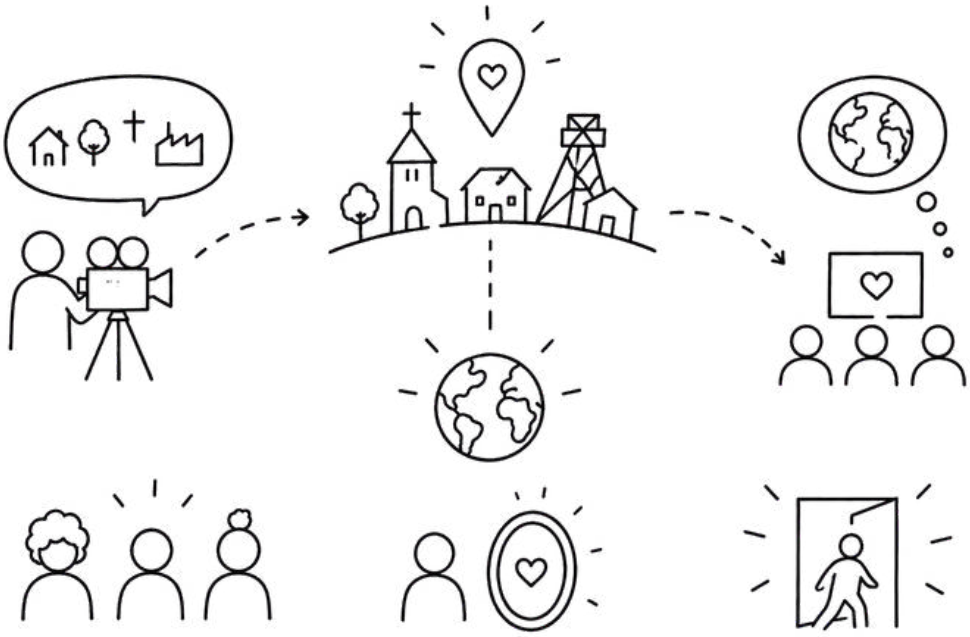

Reflectie – makers als vormgevers van het ecosysteem

In alle gesprekken werd duidelijk dat makers zichzelf niet zien als doelgroep van beleid, maar als mede-ontwerpers van het filmecosysteem. Bijzonder aan de regio’s, is dat makers in de allianties, zoals Film in Limburg of Filmpact Noord, ook als mede-vormgevers betrokken zijn. Of, zoals Guido Franken het verwoordt: “Bij ons ontstaan dingen door de stem van het veld.”

Talentontwikkeling ontstaat niet alleen door instellingen en structuren, maar door relaties, uitwisseling, gemeenschapsvorming en het delen van mislukkingen en inzichten. De makers laten zien dat een duurzaam ecosysteem ontstaat wanneer ruimte wordt geboden aan diversiteit in stijlen, achtergronden, werkritmes en regionale verbondenheid, zonder die verschillen te normeren.

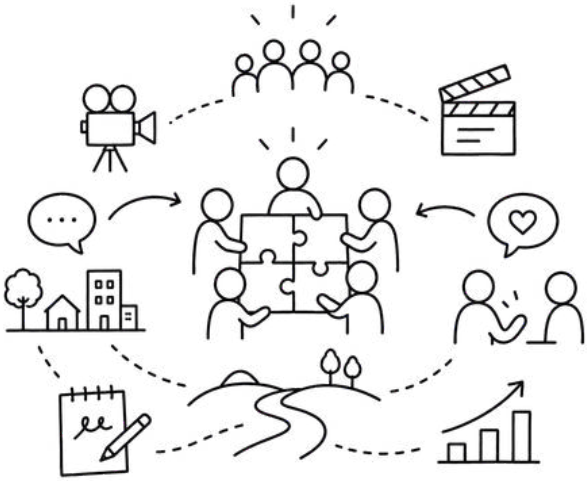

Internationale perspectieven – leren van elders

De drie internationale gesprekken – met Caroline Cooper Charles (Screen Yorkshire, Verenigd Koninkrijk), Jeanette Reutzer (Fonden Filmtalent, Denemarken) en Kenny Gaughan (Ardán, Ierland) – laten zien hoe regio's elders in Europa al jarenlang werken aan filmecosystemen die duurzaam, relationeel en toekomstbestendig zijn. Hoewel de contexten sterk verschillen, is de rode draad helder: decentrale filmontwikkeling vraagt om continuïteit, vertrouwen en een cultuur van samenwerking, niet om losse project-impulsen. De voorbeelden tonen hoe regio's stevige identiteiten kunnen ontwikkelen in film, hoe makers daar langdurig van profiteren, en hoe de nationale filmsector daar eveneens van profiteert.

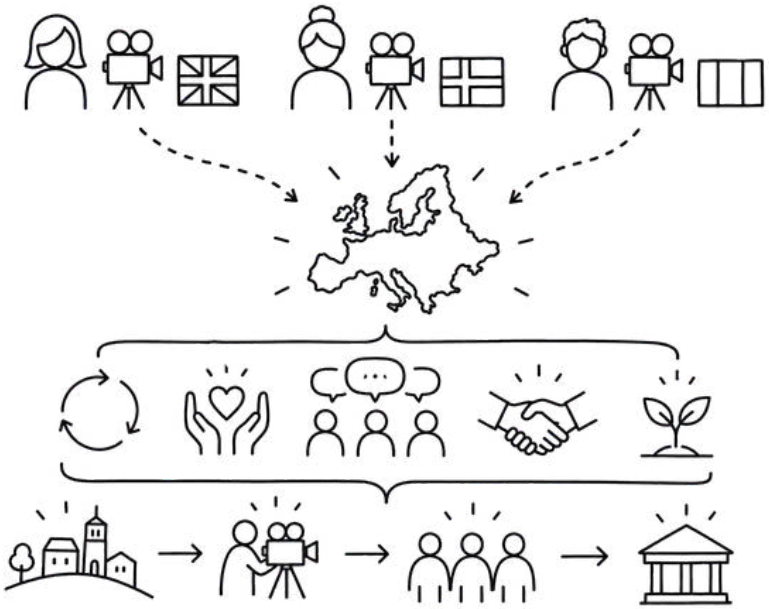

Verenigd Koninkrijk – Screen Yorkshire: een infrastructuur van doorlopende 'pathways'

Waar veel regio's in Europa hun filmbeleid per subsidieproject vormgeven, heeft Yorkshire een permanent systeem opgebouwd waarin makers stapsgewijs kunnen groeien. Dit onderscheid – tussen losse programma's en een doorlopende infrastructuur – is cruciaal. Toen de landelijke financiering in 2012 grotendeels wegviel voor regionale screen agencies, overleefde Screen Yorkshire door een commerciële investeringsstrategie en door een helder doel: langdurige carrières ontwikkelen. Deze nieuwe financieringsstructuur combineert publieke middelen met commerciële investeringen, waarbij opbrengsten uit succesvolle producties opnieuw worden ingezet voor talentontwikkeling en nieuwe projecten. Daarmee verschuift het model van projectmatige subsidiering naar een zelfversterkend, langetermijnsysteem gericht op duurzame carrièreopbouw. Het resultaat is een ecosysteem waarin begeleiding, productie, ontwikkeling en distributie aan elkaar zijn gekoppeld. Voorspelbaarheid is voor makers belangrijk, omdat het hen helpt om vanuit vertrouwen meer langetermijnplannen te kunnen maken. Vanuit STNL wordt hier met interesse

naar gekeken, omdat hier in de Nederlandse context een spanningsveld wordt ervaren: terwijl de sector schreeuwt om rust, voorspelbaarheid en een stevige basis, stuurt de financieringsstructuur aan op projecten van 1 tot 2, soms 4 jaar. Zo stelt Franken: “De huidige subsidiesystematiek in Nederland maakt het bijna onmogelijk om die rust te bieden, omdat de nadruk zo ligt op vernieuwing.”

Een regio als volwaardige filmplek

Yorkshire werkt niet met het idee dat makers eerst regionaal starten en daarna doorstromen naar Londen, maar ziet de regio als een volwaardige plek om een carrière op te bouwen. Regionale ecosystemen zijn er daarmee niet per se voor de regio’s, maar ze zijn een intrinsiek onderdeel van het nationale ecosysteem. De inzet op lokale crew-ontwikkeling, producer support en vaardighedenprogramma’s zorgt ervoor dat makers zowel creatief als economisch kunnen doorgroeien zonder geografische afhankelijkheid. De hele workflow wordt meegenomen, waarmee werkgelegenheid in de breedte ook wordt gestimuleerd.

Diversiteit als structurele opdracht

Een opvallend element in Yorkshire is de radicale inzet op toegankelijkheid en diversiteit. Cooper Charles licht toe hoe in een project van 80 deelnemers meer dan 50% neurodivers was. Dergelijke programma’s worden niet gezien als ‘bijvangst’, maar als fundament van hun talentvisie. Outreach gebeurt via wijkorganisaties, job clubs en sociale partners; de sector moet daar zijn waar de mensen zijn, niet andersom.

Risico’s van het huidige Britse klimaat

Tegelijkertijd wijst Cooper Charles op de fragiliteit van het systeem: een ondergefinancierd broadcast-landschap, een krimpende commissioning-cultuur en regionale productiebedrijven die sluiten. Hierdoor dreigen instroom en doorstroom onder druk te staan. Maar juist daarom kiest Yorkshire voor een lange termijnvisie: een toekomstbestendig ecosysteem bouw je niet op losse impulsen, maar door permanente lijnen te trekken. De Britse casus laat vooral zien dat regionale filmontwikkeling werkt wanneer de regio geen opstapje is, maar een volwaardige habitat voor makers.

Denemarken – Fonden Filmtalent: governance als relationeel ecosysteem

Het Deense voorbeeld toont een manier van werken die niet top-down, niet projectmatig is, maar gebaseerd op nabijheid, vertrouwen en gedeelde verantwoordelijkheid.

Een structuur gebouwd op vertrouwen
In Denemarken worden de vier gebieden gefinancierd door een combinatie van nationale en gemeentelijke bijdragen, waardoor filmprojecten én filmwerkplaatsen meerjarige zekerheid hebben. Die middelen worden toegekend aan regionale filmwerkplaatsen en hubs. Fonden Filmtalent vervult daarmee een coördinerende en kaderstellende rol binnen een landschap waarin regio's primair investeren in hun eigen infrastructuur.

De houding hierbij is: falen betekent niet stoppen, maar leren. Talentontwikkeling kost tijd, mislukkingen horen erbij, en groei is een collectieve inspanning.

Een netwerk van autonome filmwerkplaatsen
Denemarken beschikt over een uniek model van vier autonome filmwerkplaatsen (Kopenhagen, Aarhus, Odense en Viborg), die ieder een eigen bestuur en gemeentelijke inbedding hebben. Ze steunen de productie van korte films, documentaires, en andere formats. Ze zijn een toegangspoort voor opkomende filmmakers en bieden financieringsmogelijkheden, toegang tot professionele apparatuur, ondersteuning en begeleiding, evenals trainingsworkshops en evenementen.

FilmTalent – de landelijke overkoepelende organisatie – coördineert nationale programma's, werkt aan het versterken van het algemene politieke en financiële kader voor de filmworkshops en aan het creëren van nationale synergie en programma's voor talentontwikkeling. Uitgangspunt is om hierbij autonomie, eigenaarschap, energie en herkenbare lokale identiteiten intact te laten.

Reutzer beschrijft de complexe maar effectieve samenwerking. Juist partnerschappen op basis van vrijwilligheid, gedeelde waarden en lokaal engagement blijken duurzaam: het netwerk is sterk omdat het niet gedwongen is, maar gedragen. In de praktijk komt dit tot uiting in gezamenlijke initiatieven die alleen worden opgezet wanneer meerdere werkplaatsen hier zelf eigenaarschap voor nemen, terwijl inhoudelijke keuzes en investeringen regionaal worden gemaakt.

Nationale programma's als collectieve spierkracht
Er zijn enkele grote successen behaald door alle workshops samen te laten werken. SerieSchool – een landelijk programma voor serie storytelling – toont dit krachtig: het nationale bereik van het programma is een van de redenen waarom partners als Netflix en DR hebben deelgenomen. De gezamenlijke inbreng maakt het mogelijk om grotere partners, meer talent en hogere zichtbaarheid te realiseren dan afzonderlijke organisaties ooit zouden kunnen.

Diversiteit genuanceerd benaderd
In Denemarken ligt de nadruk niet alleen op instroom, maar op het wegnemen van concrete barrières. Denk aan netwerktoegang, begeleiding door mentoren, financiële drempels en taal- of cultuurbarrières. De focus ligt op effectieve inclusie, niet op symbolische representatie.

Dit alles maakt Denemarken een voorbeeld van duurzaam, relationeel en beleidsmatig stevig verankerd talentbeleid.

Ierland – Ardán: film als gemeenschap en cultuurpraktijk

Het Ierse voorbeeld laat een andere dimensie zien: de kracht van community building. Ardán begon lokaal, maar groeide tot een nationale speler door een eenvoudige missie: mensen helpen de filmsector binnen te komen, ongeacht waar in het land ze wonen.

Decentralisatie als tegenkracht tegen Dublin-centrisme
De National Talent Academy (NTA), gecoördineerd door Ardán, werd expliciet opgericht om kansen te creëren buiten Dublin. In Ierland zijn productiehuizen, studio's en broadcasters geconcentreerd in de hoofdstad en Wicklow; daardoor ontstaat een structurele ongelijkheid. Ardán doorbreekt dat door trainingen, mentorschappen, shadowing-trajecten en instroomprogramma's specifiek te richten op andere regio's.

Programma's die bouwen aan lokale en nationale identiteit
Ardán organiseert diverse programma's die lokale verhalen verbinden aan professionele ontwikkeling. Science on Screen koppelt onderzoekers aan filmmakers, en de samenwerking met de nationale broadcaster RTÉ toont hoe regionale verhalen op nationaal niveau functioneren. Toch staat een universele kwaliteit centraal: "At the heart of it is the story. If it's good enough, it will travel."

Inclusie als actieve praktijk
Ardán werkt intensief aan inclusie: van de travelling community tot mensen met leer- of fysieke beperkingen. Diversiteit wordt niet beschouwd als add-on, maar als essentieel onderdeel van een eerlijk ecosysteem. "The NTA's main role is to help those who struggle to get in – not because they lack talent, but because the system wasn't built for them."

Structurele kwetsbaarheid
Ardán kent een andere zwakte dan Denemarken: jaarlijkse herfinanciering. Waar Denemarken via vierjarige filmakkoorden werkt, moet Ardán jaarlijks opnieuw financiering aanvragen. Dit beperkt lange termijnplanning, maar

leidt tegelijkertijd tot creativiteit en flexibiliteit: gaming, taalprojecten en Europese samenwerkingen fungeren als nieuwe financieringsbronnen.

Hoewel het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Ierland sterk verschillen in geschiedenis, schaal en institutionele inrichting, laten de gesprekken met Cooper Charles, Reutzer en Gaughan zien dat hun talentontwikkelingssystemen rusten op dezelfde vier fundamenten. Ten eerste benadrukken alle drie dat continuïteit een absolute basisvoorwaarde is: talentontwikkeling werkt alleen wanneer makers kunnen rekenen op meerjarige trajecten waarin zij stap voor stap kunnen groeien, zoals de doorlopende pathways in Yorkshire, de structurele nationale en gemeentelijke bijdragen in Denemarken en de landelijke reikwijdte van de Ierse aanpak. Daarnaast is governance er in hoge mate relationeel. Succesvolle regio's bouwen geen systemen op regels, maar op vertrouwen: langdurige partnerschappen, nabijheid en community-led structuren vormen de kern van hoe in alle drie de contexten beslissingen worden genomen en projecten worden gedragen.

Ook inclusie blijkt geen randvoorwaarde maar een essentieel onderdeel van talentbeleid. In plaats van te streven naar 'meer diversiteit' richten deze regio's zich op het actief wegnemen van barrières — of dat nu gaat om neurodiverse makers in het VK, structurele drempelanalyses en initiatieven in Denemarken of de betrokkenheid van travellers en makers buiten Dublin in Ierland. Tot slot zien alle drie de regio niet als periferie, maar als culturele motor met een eigen identiteit en een eigen bijdrage aan het nationale ecosysteem.

De drie internationale voorbeelden laten duidelijk zien dat de regionale filmontwikkeling in Nederland alleen duurzaam kan groeien wanneer vier samenhangende domeinen structureel worden versterkt. Allereerst blijkt dat makers vooral behoefte hebben aan doorlopende routes in plaats van losse programma's: de huidige versnippering maakt het moeilijk om talent te behouden in Noord-Brabant of Limburg, zoals dat ook uit het eerdere onderzoek in Noord-Nederland al bleek. Continuïteit van instroom tot professionalisering, zoals zichtbaar in Yorkshire, Denemarken en Ierland, is een cruciale voorwaarde om makers niet te verliezen aan de Randstad of het buitenland. Daarnaast tonen de internationale cases dat governance moet worden opgevat als een ecosysteem. Niet elke regio hoeft een identiek model te volgen, maar sterke lokale inbedding, regionale autonomie en gezamenlijke landelijke programma's – vergelijkbaar met de Deense Series School – zijn noodzakelijke bouwstenen voor een samenhangend nationaal kader. Een derde implicatie is dat film niet langer moet worden gezien als een sectorale activiteit, maar als culturele infrastructuur. Filmwerkplaatsen,

labs en regionale hubs vormen, net als musea of podia, de ruggengraat van artistieke ontwikkeling en moeten daarom structureel worden gefinancierd. Dit betekent investeren in netwerktoegang, begeleiding van producenten, ondersteuning van divers talent, het wegnemen van financiële drempels en het borgen van regionale representatie. Tot slot tonen de internationale cases dat regionale identiteit geen beperking is maar juist een kracht. Regio's hoeven niet te concurreren met Amsterdam; hun eigen verhalen, netwerken en infrastructuur vormen de basis voor zichtbaarheid, innovatie en nationale meerwaarde – precies zoals Yorkshire, Galway en Denemarken overtuigend laten zien.

De drie internationale cases laten zien dat regionale filmontwikkeling geen geografische luxe is, maar een strategische noodzaak. Ze tonen dat een duurzame filmsector ontstaat wanneer regio's worden gezien als plekken waar makers kunnen wortelen, groeien en blijven.

Het Nederlands Filmfonds – tussen verantwoordelijkheid en verbreding

Het gesprek met Monique Ruinen en Absaline Hehakaya maakt duidelijk hoe het Nederlands Filmfonds zich beweegt binnen een landschap dat snel verandert. Terwijl de regio's steeds sterker worden in hun eigen infrastructuur en talentontwikkeling, zoekt het Fonds naar een vorm van landelijke samenhang die niet opnieuw centraliserend werkt. Beiden benadrukken het belang van samenwerking, maar zonder de verantwoordelijkheid uit het oog te verliezen die zij als nationale organisatie dragen. Deze verantwoordelijkheid ligt in het waarborgen van landelijke samenhang, toegankelijkheid en kwaliteit van talentontwikkeling, terwijl het Fonds tegelijkertijd ruimte laat voor regionale differentiatie en eigenaarschap.

Een bredere blik op talent

Beiden leggen uit hoe het Fonds de afgelopen jaren steeds breder naar talent is gaan kijken. Niet alleen de klassieke routes, maar ook autodidacten, makers met een biculturele achtergrond, beeldend kunstenaars en mensen uit andere disciplines krijgen steeds meer zichtbaarheid. Ruinen beschrijft het in termen van verbreding en doorstroom: "Hoe zorgen we ervoor dat alle talent dat er in Nederland is, de kans krijgt om boven te komen drijven?" Hehakaya vult dit aan door te benadrukken dat kwaliteit niet eenduidig kan worden gedefinieerd. Deze pluraliteit leidt ertoe dat het Fonds makers in verschillende fasen en disciplines probeert te bereiken, vaak via regionale hubs, opleidingen en trajecten zoals Cypher Cinema, Studio Caribe en de Wildcards.

De regio als vindplaats – én schakel

Ruinen en Hehakaya erkennen dat regio's cruciaal zijn geworden voor talentverbreding. Ze zien hubs als essentiële schakels om zicht te houden op opleidingen en regionale ontwikkelingen: "Zij zitten er letterlijk dichter op dan wij." Tegelijkertijd blijkt het lastig om elke regio structureel te bereiken; hoge wisselingen binnen onderwijsinstellingen, verschillende lokale prioriteiten en beperkte tijd maken het complex om overal even zichtbaar te zijn. Het Fonds ziet regio's niet alleen als plaatsen waar makers vandaan komen, maar als partners in het vergroten van toegankelijkheid. Hehakaya zegt hierover dat de afstand soms kunstmatig blijft wanneer opleidingen niet reageren op voorlichting: makers krijgen daardoor onterecht het idee dat het Fonds pas 'later' in beeld komt.

Kwaliteit, verantwoordelijkheid en rechtvaardigheid

Wat ook in het gesprek naar voren komt, is dat het inderdaad waardevol is voor makers om zich vanuit regionale hubs laagdrempelig te mogen ontwikkelen, maar dat het ook realistisch moet blijven. Er zijn best veel jonge makers die met enig bravoure aangeven dat ze gewoon gaan voor die eerste speelfilm, al is het met een klein budget. Vanuit het Filmfonds, maar ook vanuit de regio, zou makers duidelijk gemaakt moeten worden wat de slagingskans is: "We moeten er ook voor zorgen dat ze dit echt kunnen doen. Als de voorwaarden niet goed zijn, dan is dat heel vervelend voor de makers, maar dan is het ook kapitaalvernietiging." Dit benadrukt dat talentontwikkeling niet alleen een productiekwestie is: het gaat om zorgvuldige begeleiding, realistische stappen en een professionele omgeving waarin makers kunnen groeien zonder ze direct af te branden.

Een ecosysteem in beweging

Beiden schetsen hoe het filmecosysteem de afgelopen jaren is veranderd door de komst van streamers, het wegvallen van gezamenlijke trajecten met de NPO en de opkomst van nieuwe regionale en landelijke initiatieven. Omdat steeds meer spelers zich op talentontwikkeling richten, ziet het Fonds een nieuwe taak: onderscheidende krachten waarderen, afstemmen en waar mogelijk samenwerken. Ruinen geeft daarbij aan dat het wat haar betreft niet de bedoeling is dat regio's volledig gescheiden ecosystemen worden: "Er kunnen in Nederland niet twaalf verschillende filmindustrieën ontstaan." Tegelijkertijd waardeert het Fonds juist dat regionale dynamieken makers vormen inclusief hun internationale verbondenheden met Duitsland, België of Scandinavië.

Inclusie, vernieuwing en samenwerking

In het gesprek benadrukken beiden meerdere keren dat inclusie over culturele achtergrond en kleur gaat en evenzeer om neurodiversiteit, regionale stemmen, gender, autodidacten, en makers uit kruispuntdisciplines. Het Fonds ziet deze diversiteit als drager van artistieke vernieuwing. Vanuit het Fonds zien zij de toekomst in samenwerking, wederkerigheid en lange adem. “Het gaat er echt om hoe we in gesprek blijven en hoe we dit samen kunnen doen.”

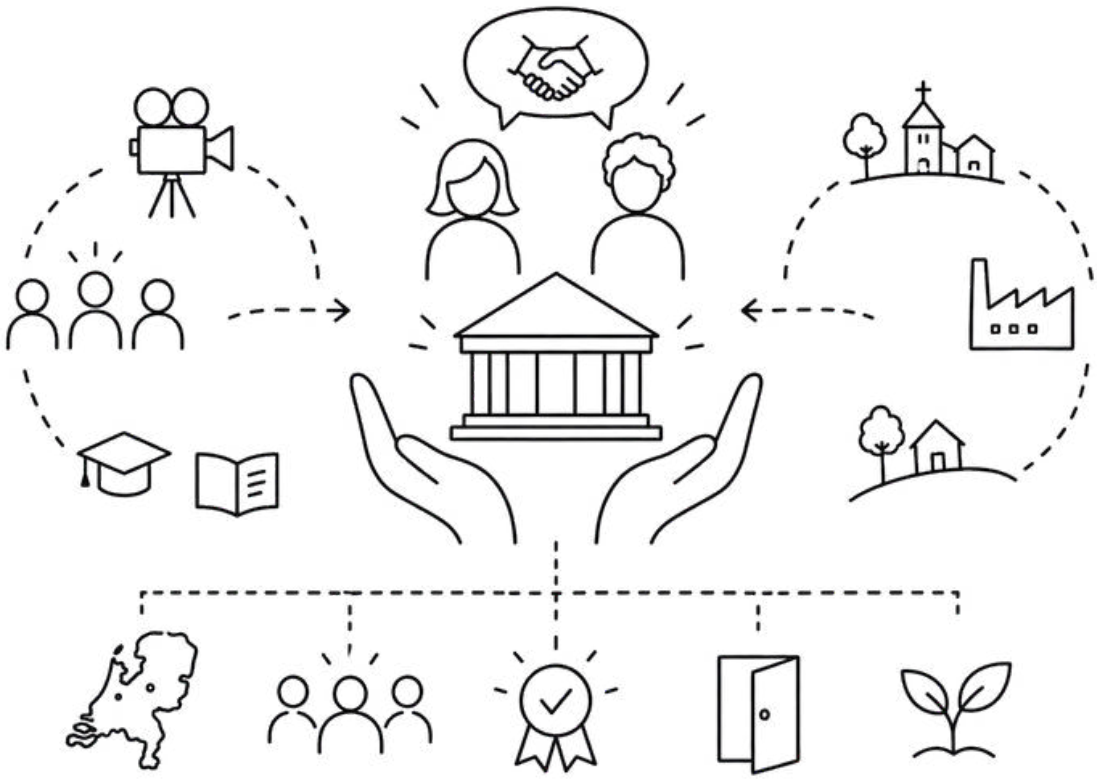

Overkoepelende inzichten uit de praktijk
Uit het voorgaande, tekenen zich enkele overkoepelende inzichten af over regionale talentontwikkeling in film.

1. Talentontwikkeling is relationeel en ecosysteem-gedreven
De praktijk laat zien dat duurzame ontwikkeling niet ontstaat via losse regelingen of geïsoleerde trajecten, maar via netwerken van mensen, plekken en instituten. STNL positioneert zich als lerend netwerk; de makers beschrijven hun groei als golfbewegingen langs formele én informele structuren; de internationale partners werken vanuit langjarige samenwerkingen; en het Filmfonds zoekt nadrukkelijk aansluiting bij regionale hubs. Talentontwikkeling verschijnt daarmee als een relationeel ecosysteem.

2. Continuïteit en doorlopende routes zijn cruciale voorwaarden
Vanuit alle bronnen klinkt het belang van doorlopende routes: van eerste experimenten naar korte film, midlength en speelfilm, en van regionale regelingen naar nationale infrastructuur. Makers benoemen de sprong naar langere projecten als kwetsbaar moment; STNL en de hubs proberen die kloof te verkleinen; internationale voorbeelden laten zien hoe voorspelbare 'pathways' en meerjarige afspraken makers houvast geven. Met Het Beloofde Land is hier ook op ingezet. Ook het Filmfonds benadrukt dat zorgvuldige opbouw en realistische stappen nodig zijn om talent niet te verliezen.

3. De regio is tegelijk voedingsbodem en identiteit, geen periferie
Uit de interviews met makers komt de regio naar voren als actieve laag in hun stijl, hun blik op de wereld, en in thematiek: het hyperlokale blijkt vaak de drager van universele resonantie. Internationale partners beschouwen hun regio expliciet als volwaardige habitat voor makers, niet als opstap naar de hoofdstad. STNL en het Filmfonds balanceren tussen regionale autonomie en nationale samenhang, maar delen de erkenning dat regionale context geen randverschijnsel is, maar een kerncomponent van het filmecosysteem.

4. Hubs functioneren als scharnierpunten tussen makers en beleid
Zowel in Nederland als in de internationale voorbeelden komen werkplaatsen, labs en regionale organisaties naar voren als cruciale schakels. Zij bieden niet alleen financiële steun, maar ook coaching, community, zichtbaarheid en een langdurig aanspreekpunt. Voor STNL vormen de regionale partners het netwerk; voor makers zijn hubs vaak de plek waar trajecten samenkomen; voor het Filmfonds zijn ze vindplaats én gesprekspartner. Hubs blijken daarmee mede-ontwerpers van het systeem.

5. Inclusie betekent het wegnemen van concrete drempels
In alle perspectieven verschuift het gesprek over diversiteit van representatie naar toegang. Het gaat om neurodiverse makers, autodidacten, mensen buiten de Randstad, makers uit andere disciplines en communities die historisch minder toegang hadden tot de sector. Internationale voorbeelden richten zich op het identificeren en verkleinen van feitelijke barrières; makers in Brabant en Limburg benoemen hoe informele netwerken en laagdrempelige trajecten hen hielpen oversteken; het Filmfonds verbreedt actief zijn definitie van talent en kwaliteit en zoekt via regionale partners naar nieuwe groepen.

6. Makers zijn geen doelgroep maar medevormgevers van het systeem
Tenslotte laten de praktijkverhalen zien dat makers zichzelf niet alleen als ontvangers van beleid zien, maar als actieve vormgevers van het

ecosysteem. Hun keuzes, samenwerkingen en zelfgeorganiseerde netwerken beïnvloeden hoe programma's landen, hoe regio's zich profileren en hoe nieuwe generaties instromen. In alle lagen – van STNL tot internationale partners en Filmfonds – groeit het besef dat talentontwikkeling alleen werkt wanneer makers structureel worden meegenomen als gesprekspartner.

LITERATUURLIJST

Copini, E. (2024). *Making Waves: Talentontwikkeling en regionale leerpraktijken in de filmsector van Noord-Nederland*. New Noardic Wave / ArtEZ University of the Arts.

FilmForward (2024). *Verkenning van initiatieven en programma's voor talentontwikkeling in de film- en audiovisuele sector*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Lahaut, Rutten, Derksen, Hoebe & Wouwenaar (2023). *Hollywood aan de Wadden: De ontwikkeling van een regionaal filmecosysteem in Noord-Nederland*. New Noardic Wave.

Aanvullende beleids- en onderzoekscontext

Bakhshi, H., Freeman, A., & Higgs, P. (2013). *A dynamic mapping of the UK's creative industries*. Nesta.

Council of Europe / Eurimages (2023). *Supporting regional film development in Europe: Policy reflections and case studies.* Council of Europe Publishing.

European Audiovisual Observatory (2024). *Regional film funds in Europe – trends and challenges.* Strasbourg: European Audiovisual Observatory.

OCW (2022). *Beleidsbrief Cultuur en Creatieve Industrie 2023–2026.* Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Screen Talent Europe (2023). *Annual network report.* Screen Talent Europe Secretariat, Bergen.